

ГАЛУЗЕВА СТРУКТУРА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Проаналізовано сучасний стан харчової промисловості України, розглянуто особливості впливу різних чинників на її розвиток

Харчова промисловість — сукупність галузей промисловості, що постачають продукти харчування, мило, тютюнові, парфумерно-косметичні вироби та ін. Харчова промисловість охоплює три основні групи галузей: харчосмакову, м'ясо — молочну й рибну. Вона об'єднує понад 40 підгалузей і виробництв, що поділяються на добувні (рибна, соляна, виробництво мінеральних вод, переробка дикорослих культур) та обробні. З-поміж галузей вирізняються ті, що виробляють готові харчові продукти, безпосередньо споживані населенням, та галузі (скажімо, борошномельна, олійно-жирова), які виробляють продукцію, що зазнає подальшої переробки і водночас може бути предметом особистого споживання.

Використовуючи сировину рослинного і тваринного походження, харчова промисловість є тісно пов'язаною з сільським, рибним, китобійним та іншими промислами. Особливе значення має зв'язок із сільським господарством. Підприємства борошномельної промисловості зосереджені у великих містах (Києві, Одесі, Харкові, Дніпропетровську та ін.), тобто орієнтуються на споживача і транспортні шляхи. Борошно використовують у хлібопекарській, макаронній, кондитерській галузях, на розміщення яких також вирішальний вплив має споживач. Важливе місце у комплексі харчової індустрії посідає цукрова промисловість. В Україні сформувався один з найбільших у світі районів виробництва і переробки цукрових буряків. Підприємства цукрової промисловості розміщені переважно в лісостеповій зоні й суміжних з нею північних степових районах. На початок 1990-х років було

понад 190 цукрових заводів. Зараз діє близько 130. Найбільша кількість підприємств цукрової промисловості у Вінницькій, Хмельницькій, Черкаській і Полтавській областях.

Олійно-жирова промисловість виробляє і переробляє рослинні жири та пов'язані з ними продукти. Близько 90 % олії отримують із соняшнику. З 1 кг насіння можна отримати близько 400 г олії. Тому підприємства галузі розміщені, в основному, у районах вирощування соняшнику. Найбільше їх у Дніпропетровській, Донецькій, Луганській та Кіровоградській областях. Серед підприємств галузі близько 30 олійно-жирових комбінатів і заводів, а також понад 400 цехів.

М'ясна промисловість забезпечує населення м'ясом, напівфабрикатами, готовими виробами. За вартістю виробленої продукції ця галузь посідає перше місце в харчовій промисловості. У великих містах розміщені м'ясокомбінати, у яких комплексно переробляють продукцію тваринництва. Однак необхідно більше наближати підприємства до районів розвинутого тваринництва, щоб уникнути далеких перевезень живих тварин.

Молочна промисловість виробляє масло, сир, молочні консерви, сухе, жирне і знежирене молоко. За вартістю продукції в харчовій промисловості України вона посідає третє місце після м'ясної та цукрової. Підприємства, які спеціалізуються на випуску фасованого молока, сметани, вершків, розміщені переважно в містах, а виробництво масла, сиру, консервованого молока має сировинну орієнтацію.

Рибна промисловість переробляє, передусім, морську й океанічну рибу, а також частково — річкову. Сировинною базою для рибної промисловості є середня та південна Атлантика, Індійський океан та південно-східна частина Тихого океану, Азовсько-Чорноморський басейн, внутрішні водойми. Переробка риби здійснюється на судах-заводах, а також на рибопереробних комбінатах у великих портових містах.

Спиртова промисловість виробляє етиловий (винний) спирт-сирець і спирт-ректифікат з харчової сировини (зерна, картоплі, меляси тощо). Спирт

застосовують у лікерно-горілчаному виробництві, для зміцнення вин, у парфумерно-косметичній і кондитерській промисловості, для виготовлення оцту, а також у вітамінному виробництві, у медицині й техніці. На спиртових заводах одержують хлібопекарські й кормові дріжджі, рідку вуглекислоту, кормові вітаміни тощо.

Харчова промисловість за останнє десятиліття була суттєво реконструйована, оновлена, досягла значної різноманітності асортименту продукції, досить високої якості багатьох її видів. Зараз важливим питанням подальшого розвитку провідних галузей є розширення зовнішнього ринку збуту продукції. Із метою пов'язання цих проблем необхідно провести реконструкцію і технологічну модернізацію виробничих потужностей підприємств харчової і особливо машинобудування, яке випускає устаткування для харчової промисловості, сільськогосподарського машинобудування, виробничої інфраструктури.